

Lausunto

15.08.2025

Asia: VN/14995/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain 4 §:n ja liitteen muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annettua lakia. Viinin ja muiden käymisteitse valmistettujen alkoholijuomien valmisteveroa korotettaisiin keskimäärin noin yhdeksällä prosentilla. Korotus kohdistettaisiin alkoholipitoisuudeltaan yli 2,8-tilavuusprosenttisiin juomiin

Lisäksi ehdotetaan, että alkoholi- ja alkoholijuomaverot sidottaisiin kaikkien juoma-ryhmien osalta pysyvästi yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksiin toteutuneisiin muutoksiin. Esityksen mukaan Verohallinto vahvistaisi suoritettavan veron määrän vuosittain alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetussa laissa säädettävien perusteiden mukaisesti.

Yli 2,8 tilavuusprosenttia alkoholia sisältävien viinin ja muiden käymisteitse valmistettujen juomien hinnat nousisivat ehdotettujen veronkorotusten seurauksena keskimäärin noin kolmella prosentilla vuonna 2026. Muiden juomaryhmien hinnat nousisivat vuonna 2026 keskimäärin noin puolella prosentilla. Ehdotetut veromuutokset kasvat-taisivat alkoholiveron tuottoa vuositasolla noin 41 miljoonalla eurolla vuodesta 2026.

Juoman alkoholiveron taso riippuu siitä, mihin juomaryhmään juoma alkoholiverotuksessa luokitellaan. Etyylialkoholijuomaryhmän vero on korkein. Viinin, muiden käymis-teitse valmistettujen juomien ja välituotteiden alkoholisisältöön suhteutettu vero riippuu juoman alkoholipitoisuudesta, koska vero määräytyy suhteessa valmiiseen juoma-litraan. Kuluttajan näkökulmasta ja alkoholisisällöltään suhteellisen samankaltaisiin tuotteisiin kohdistuu eri määrä alkoholiveroa.

Alkoholivero sidottaisiin vuodesta 2026 pysyvästi yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin toteutuneeseen kehitykseen. Tilastokeskus julkaisee yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin pisteluvut kuukausittain. Yhdenmukaistetun kuluttajaindeksin muutokseen perustuva indeksitarkistus tehtäisiin kerran vuodessa. Verotasoja nostettaisiin tai laskettaisiin tai ne pysyisivät ennallaan sen mukaan, miten yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi on muuttunut. Vuosittaisilla indeksitarkistuksilla alkoholiverotuksen reaalin taso pidettäisiin ennallaan.

Esityksen mukaan Verohallinto laskisi ja vahvistaisi vuosittain seuraavan kalenterivuoden verotasot laissa määritellyllä tavalla, ja antaisi verotasoja koskevan määräyksen viimeistään elokuun 15 päivänä. Verohallinto vahvistaisi indeksimuutoksen mukaiset verotasot ensimmäistä kertaa vuodelle 2027. Vuoden 2026 verotasojen indeksimuutokset toteutettaisiin lain muutoksella. Muutetut verotasot sisällytettäisiin alkoholivero-lain liitteen verotaulukkoon, jota sovellettaisiin vuonna 2026. Vuodesta 2027 sovellettaisiin verotaulukon sijaan Verohallinnon määräyksellään vahvistamia verotasoja.

Ehdotettujen veromuutosten arvioidaan lisäävän valtion alkoholiverokertymää vuosi-tasolla yhteensä noin 38 miljoonaa euroa vuonna 2026 verrattuna tilanteeseen, jossa verotasoihin ei tehtäisi muutoksia. Alkoholiveron korottaminen ei ole normaaliaikoina tuottanut valtiolle ennakoituja verotulojen lisäyksiä. Korotukset haittaavat kotimaista liiketoimintaa, mutta niillä ei saavuteta tavoitteena olevaa verotulojen kasvua. Alkoholiveron korotukset ohjaavat kulutusta kotimaisesta myyntikanavasta matkustajatuontiin ja ulkomaisiin verkkokauppoihin.

Ravintola-anniskelusta ja ravintoloiden ahdingosta

Alkoholin anniskelun osuus kokonaiskulutuksesta on alentunut 25 vuodessa 20 prosentin tasolta 10 prosentin tasolle. Matkustajatuonnin osuus on noussut vastaavana ajan-kohtana voimakkaasti. Kun suomalaiset voisivat jatkossa alkoholijuomia ulkomaisista verkkokaupoista, anniskelun määrä vähenisi edelleen. Häviäjiä ovat erityisesti ravinto-la-ala ja sen työntekijät sekä valtio veronsaajana.

Vielä 2000-luvun alussa alkoholin osuus ravintolamyynnistä oli 50 prosenttia. Nykyisin se on enää 31 prosenttia. Alkoholin myynnin merkitys onkin ravintola-alalle paljon suurempi kuin vähittäiskaupoille. Alkoholin myynnin jyrkkä lasku ravintoloissa on heikentänyt merkittävästi ravintoloiden kannattavuutta. Samanaikaisesti matkustajatuonti on kasvanut ja erilaisia lieveilmiöitä on syntynyt paikkaamaan kysyntää tilanteessa, jossa alkoholin hinta on nostettu verotuksella ravintoloissa niin korkeaksi, etteivät asiakkaat halua maksaa tällaisia hintoja.

Noin 20 vuoden kuluessa on syntynyt satoja tilausravintoloita, joihin asiakas voi tuoda omat alkoholijuomat, tavallisimmin ulkomailta hankitut. Kun yrittäjä ei hae anniskelu-lupia, alkoholilakia ei tarvitse noudattaa eivätkä viranomaiset valvo toimintaa. Tällaisen ravintolatoiminnan yleistyminen on hävittänyt satoja anniskeluluvalla toimivia ravintoloita, etenkin pienemmistä kunnista.

Ravintoloiden taloudellinen ahdinko on nyt suurempi kuin aiemmin 2000-luvulla koronarajoitusaikaa lukuun ottamatta. Ravintola-anniskelun arvonlisäveron alentaminen 14 prosenttiin ja viinien myynnin salliminen olisivat hyviä keinoja elvyttää ravintola-toimintaa. Ravintola-anniskelu toisi alemmallakin arvonlisäveroprosentilla enemmän verotuloja kuin kaupasta ostettu vastaava alkoholijuoma, puhumattakaan matkustaja-tuodusta tai ulkomaisesta verkkokaupasta hankitusta alkoholijuomasta. Ravintola-anniskelun toisi selvästi enemmän myös työpaikkoja, sillä noin 70 prosenttia alkoholielinkeinojen työpaikoista on ravintoloissa.

Alkoholiverotus haittaa kotimaista liiketoimintaa ja suosii etämyyntiä

Ehdotetun muutoksen jälkeen Suomen alkoholiverotuksen taso kaikissa veroluokissa olisi selvästi EU:n korkein. MaRa katsoo, että pitkällä tähtäimellä Suomen alkoholiverotuksessa olisi päästävä lähemmäs muun EU:n tasoa. Verotuksella korkeaksi nostettu alkoholin hinta lisää myös matkustajatuontia ja motiivia matkustaa Suomesta Viroon ja Baltiaan. Valtiolta jää saamatta alkoholi- ja muita verotuloja korkeiden hintojen aiheuttaman matkustajatuonnin vuoksi. Alkoholin hinnan nousu lisää alkoholin laillista maahantuontia ja myös matkustajatuontina tuodun alkoholin laitonta välittämistä kotimaassa. Hintojen alentuminen vaikuttaisi näitä ilmiöitä vähentävästi. Nyt tehtävä esitys johtaa siihen, että Suomen alkoholivero kiinnitetään nykyiselle poikkeuksellisen korkealle tasolle, mikä heikentää matkailun kehitystä ja lisää matkustajatuontia.

Tuore hallituksen esitysluonnos alkoholilain muutoksesta vaikuttaa myös ulkomailta hankitun alkoholin määrän lisääntymiseen. Ehdotetun sääntelyn mukaan ulkomaiset toimijat voisi etämyydä ja toimittaa Suomeen ilman vähittäismyyntilupaa ja vähittäis-myyntimonopolin ohi 80 prosentista alkoholijuomaa. Ravintola tai muu vähittäis-myyntiluvan haltija voisi myydä ja toimittaa asiakkaalle vain enintään 5,5 prosentin vahvuista juoma tai enintään 8 prosentin vahvuista juomaa (valmistustaparajoitus).

Esityksessä ei rajoiteta mitenkään ulkomailta ostetun alkoholijuoman määriä, joten kuluttaja voisi ostaa ulkomailta satoja litroja väkeviä alkoholijuomia. Tällaiselle alkoholi-juomalle on olemassa myös toimivat jälkimarkkinat Suomessa.

Ulkomailta ostetun alkoholijuoman määrä tulisi lisääntymään ja kotimaasta ostetun alkoholijuoman määrä vähenemään. Tästä kärsisi kotimainen alkoholielinkeino, ravinto-la-ala ja niiden työntekijät sekä valtio veronsaajana. Etämyynnin salliminen esitetyssä muodossaan johtaisi aktiiviseen markkinointi- ja myyntitoimintaan ulkomaisilta toimi-joilta suomalaisille kuluttajille. Jos etämyyjät voisivat myös myydä vähittäismyyntimonopolin ohi alkoholijuomia suomalaisille kuluttajille, perusteet vähittäismyyntimonopolin säilyttämiselle heikkenisivät merkittävästi. Etämyyntiesitystä ei tule sellaisenaan viedä eteenpäin.

Alkoholin vähittäismyyntimonopolin ylläpitämiselle ei ole enää perusteita ja se purettava asteittain. Ravintoloille tulee sallia enintään 18 prosenttisten viinien (myös marja- ja hedelmäviinit) ulosmyynti kello 21 asti ja ruokailun yhteydessä avatun viinipullon mukaan vieminen klo 24 asti. Ravintoloiden alkoholin ulosmyynnillä ei ole alkoholipoliittista merkitystä, mutta se toisi ravintoloille ja matkailukeskuksille mahdollisuuden nykyistä laajempaan palvelujen tarjontaa sekä parantaisi ravintoloiden kannattavuutta.

Alkoholijuomien kokonaiskulutus on ollut Suomessa pitkään laskussa. Kokonaiskulutus on laskenut vuoden 2005 12,1 litrasta sataprosenttista alkoholia 15 vuotta täyttäneeltä kohti 8,3 litraa vuonna 2024. Kokonaiskulutus on vähentynyt, vaikka alkoholilain muutokset ovat parantaneet alkoholin saatavuutta. Kulutuksen vähentymisen taustalla on todennäköisesti vanhempien enemmän alkoholia käyttäneiden ikäluokkien pieneneminen ja nuorempien ikäluokkien kulutustottumusten muuttuminen. Tämä trendi jatkuu alkoholilain ja -verotuksen muutoksista riippumatta.

Yhteenveto

1. Suomalainen alkoholiverotus on kaikissa veroluokissa selvästi EU:n kireintä. Korkea alkoholivero laskee ravintoloiden anniskelumyyntiä ja heikentää Suomen matkailun kilpailukykyä. Alkoholiveroa on laskettava lähemmäs muiden EU- maiden tasoa.
2. Esityksellä kiinnitetään Suomen alkoholivero nykyiselle poikkeuksellisen korkealle tasolle.
3. Ravintola-anniskelun määrä on laskenut ja ravintoloiden liiketoimintaa tulisi edistää laskemalla anniskelun arvonlisävero samalle tasolle ruokatarjoilun kanssa. Ravintoloille tulisi sallia myös viinien ulosmyynti.
4. Alkoholiveron korottaminen ja aikaisemmin tehty esitys ulkomaisten toimijoiden rajoittamattomasta alkoholin etämyynnistä lisää ulkomailta tuodun alkoholin kysyntää sekä vähentää kotimaista alkoholimyyntiä ja siitä saatavia verotuloja. Etämyyntiesitystä ei tule sellaisenaan viedä eteenpäin.
5. Alkoholin kokonaiskulutus on laskenut merkittävästi ja jatkaa laskuaan. Kyseessä on kulttuurinen muutos, minkä vuoksi korkealla alkoholiverolla ei ole enää merkittäviä terveyspoliittisia perusteita.
6. Edellä mainituista syistä MaRa vastustaa alkoholiveron korottamista ja korotusten sitomista kuluttajahintaindeksiin.

